

BANALNI NACIONALIZEM, NACIONALNI SIMBOLI IN KONCEPT AVTOHTONE VRSTE

BRANISLAVA VIČAR

Prispevek obravnava vključitev živali avtohtonih vrst v imaginarij nacionalne simbolike in njegovo vlogo pri konstrukciji naroda in nacionalne identitete. Koncept avtohtone vrste je predstavljen z analizo različnih vidikov reprezentacije živali avtohtonih vrst v medijskem diskurzu. Raziskava primera soške postrvi pokaže, da dodelitev statusa »nacionalnosti« zmanjšuje možnosti prepoznavanja intrinzične vrednosti živali avtohtonih vrst, obenem pa uveljavlja hierarhizacijo živalskih vrst, ki se razširja na obliko genetskega normativa.

Ključne besede: banalni nacionalizem, nacionalna simbolika, živali avtohtonih vrst, soška postrv, diskurz ohranitve vrste, objektivizacija živali, speciesizem

The article deals with the inclusion of animals of native species in the imagery of national symbolism and its role in the construction of the nation and national identity. The concept of a native species is presented by analyzing various aspects of the representation of animals of native species in media discourse. The case study of the marble trout shows that the assignment of the status of "nationality" reduces the possibilities of recognizing the intrinsic value of animals of native species, and at the same time establishes the hierarchy of animal species that extends into a genetic normative.

Keywords: banal nationalism, national symbolism, animals of native species, marble trout, discourse of species conservation, objectivisation of animals, speciesism

UVOD

V prispevku¹ obravnavam vključitev živali avtohtonih vrst v imaginarij nacionalne simbolike in njeno vlogo pri konstrukciji naroda in nacionalne identitete. Posamične študije, ki preučujejo vlogo nacionalne simbolike pri konstrukciji narodov, so se doslej ukvarjale predvsem z vlogo praznikov, festivalov, alegoričnih figur, zastav in himen (npr. Billig 1995; Van Ginderachter 2009); veliko raziskovalne pozornosti je bilo namenjene razmerju med nacionalizmom in nacionalnimi himnami (Cerulo 1989, 1993; Kyridis idr. 2009; Hummel 2017 idr.). Povezava med živalmi (avtohtonih vrst) in nacionalizmom, zlasti z vidika, ko nacionalizem vstopa v razmerje s speciesizmom, se je pričela izpostavljati sočasno z razvojem teorije speciesizma v kritičnih animalističnih študijah.

Kritične animalistične študije (KAŠ) kot interdisciplinarno raziskovalno polje subvertirajo humanistične predpostavke teorije interseksionalnosti, s tem da v to polje vpeljejo koncepta živali in živalskosti; tj. zavračajo humanistični okvir interseksionalnega pristopa in ga razširjajo z več-kot-človeškim. KAŠ razvijajo normativno kritiko zatiranja živali in preprašujejo antropocentrični status quo v razmerjih med ljudmi in živalmi. Ukvarjajo se z

¹ Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega programa P6-0156 *Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine*, ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS.

diskurzivno, simbolno in materialno umeščeno živali in razvijajo pristope, ki reflektirajo pomen živali kot družbenih bitij (Taylor in Twine 2014: 2–7). Utemeljene so na protispeciesistični etiki, tj., inherentna jim je kritika speciesizma – ideologije, ki uporabi koncept vrste kot vstopno točko za razvrščanje bitij in njihove moralne pomembnosti ter ustvarja materialne in simbolne vzorce, ki reproducirajo uveljavljeno predstavo o vrstah in živalih kot podrejeni, izkoristljivi obliki bivanja.

Raziskave povezav med nacionalizmom in speciesizmom so redke in so bile objavljene v zadnjih nekaj letih. Ena izmed vidnejših je razprava Ally McCrow-Young idr. (2015), ki preučuje reprezentacijo oposumov v novozelandskih tiskanih medijih in pokaže, kako se medijsko konstruira nasprotje med oposumi in pticami avtohtonih vrst (kiviji). Avtorici in avtor ugotavljajo, da so oposumi v novozelandskih medijih predstavljeni v ksenofobnem registru kot inherentno zle živali, kot vsiljivci, grožnja pticam avtohtonih vrst, kiviji pa kot simbol nacionalne identitete. Množično ubijanje oposumov se tako upravičuje v kontekstu širšega medijskega prikaza nadzora in nacionalne zaščite. Z vidika obravnave nacionalnega zaznamovanja živali avtohtonih vrst je pomembna razprava Marjetke Golež Kaučič (2018a), ki na primeru lipicancev pokaže na izgubo inherentne vrednosti živali, ko se določena živalska vrsta vključi v nacionalno simboliko. Med interseksionalnimi obravnavami velja opozoriti tudi na njeno razpravo o živalih kot etičnih subjektih v literaturi, vegetarijanstvu in veganstvu (Golež Kaučič 2016) in ekokritično analizo vloge psa v filmu, ki pokaže na preplet speciesizma z rasizmom (Golež Kaučič 2018b).

Osnova za pričujočo razpravo so naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako se nacionalna simbolika vključuje v nacionalno narativo?
- Katere diskurzivne strategije so uporabljene za ustvarjanje nacionalne (slovenske) percepcije avtohtonih živalskih vrst?
- Kako nacionalno zaznamovan pogled na živali določa njihovo moralno vrednost?
- Kateri so najpomembnejši argumenti diskurza ohranitve avtohtonih vrst in kako vplivajo na umeščanje živali različnih vrst na sociozoološki lestvici?
- Ali diskurz ohranitve avtohtonih vrst omogoča reprezentacijo inherentne vrednosti in interesov posamičnih živali?

Razprava temelji na kvalitativni analizi 30 medijskih besedil,² ki z različnih vidikov (nacionalnega, kulturnega, ekonomskega, turističnega) obravnavajo živali avtohtonih vrst. Ker je bila za študijo primera izbrana soška postrv, so največji delež analiziranih besedil predstavljala besedila, v katerih se uresničuje diskurz o ohranitvi soške postrvi, prav tako pa so bila v analizo vključena besedila ribogojniškega diskurza, tj. besedila na spletnih straneh ribiških družin in načrti ribiškega upravljanja v soškem ribiškem območju.³

² Navajani primeri so iz 17 besedil naslednjih medijev: *Dnevnik*, *Delo* (s prilogo *Delo in dom*), glasilo Zgornjega Posočja *SOČAsnik*, portali *MMC RTV SLO*, *Agrobiznis*, *24.ur.com*.

³ Predstavljeni primeri so iz *Načrta ribiškega upravljanja v soškem ribiškem območju za obdobje 2017–2022* (Ramšak idr. 2016).

Razprava sestoji iz štirih temeljnih poglavij, v katerih predstavim: 1. različne razsežnosti nacionalizma s poudarkom na simbolnem in ritualiziranem oživljanju nacionalizma; 2. vlogo nacionalne simbolike pri reproduciranju predstav o narodu; 3. vključitev avtohtonih vrst živali v nacionalni imaginarij, dodelitev statusa »nacionalnosti« živalim z vidika možnosti potrditve njihove inherentne vrednosti in vidike objektivizacije živali v nacionalni narativi; 4. speciesistične predpostavke diskurza ohranitve avtohtonih vrst, koncept t. i. *vrstnega čiščenja* in praktične moralne izpeljave človeške percepcije živali avtohtonih vrst (na podlagi študije primera soške postrvi).

SUBLIMINALNA NARAVA BANALNEGA NACIONALIZMA

Teoretske razprave o nacionalizmu, ki sodijo v (post)modernistično perspektivo (Anderson 2007 [1983]; Gellner 1983; Hobsbawm 2007 [1992]; Breuilly 1993; Bhabha 1994; Billig 1995; McClintock 1996), nacionalizem družbeno-historično postavljajo v dobo nacionalnih držav in vpeljujejo pojmovanje naroda kot moderne, zgodovinsko konstruirane pojavnosti. Michael Billig (1995: 16) poudarja, da nacionalizma ne moremo omejiti na občasno pojavljajoče se skrajne pojavnosti, ampak ga je treba konceptualno razširiti z načini, na katere se nacionalne države rutinsko reproducirajo. Nacionalizem pojmuje kot skupek ideoloških praks in navad, ki z vsakodnevnim ponavljanjem obnavljajo predstavo o narodih (nav. delo: 6). Nacionalistična ideologija se lahko zdi »banalna, rutinska, skoraj nevidna« (nav. delo: 15). Billig sledi Ernestu Gellnerju, ki nacionalizem opredeli kot »politično načelo, po katerem se morata politična in narodna enota ujemati« (Gellner 1983: 1), in predpostavi, da se nacionalizem pojavi, šele ko obstoj nacionalnih držav sprejemamo kot samoumeven (nav. delo: 4). Če želimo, da se nacionalne države reproducirajo, si moramo nacionalnost, kot trdi Billig, »predstavljati, jo izražati, verjeti vanjo, se je spominjati ipd.« (Billig 1995: 17). Benedict Anderson (2007 [1983]) opiše narode kot »zamišljene skupnosti«, tj. kot sistem reprezentacij, s katerim si ljudje predstavljajo skupno izkušnjo identifikacije z razširjeno skupnostjo. Kot trdi, so narodi *zamišljeni*, kajti »niti pripadniki najmanjšega naroda nikdar ne spoznajo vseh svojih sočlanov, ne srečajo vseh niti ne slišijo zanje – in vendar vsak izmed njih v mislih nosi predstavo o povezanosti v skupnost« (nav. delo: 22–23). Narodi so zamišljeni kot *omejeni*, kajti tudi največji med njimi imajo »končne, četudi spremenljive meje, za katerimi bivajo drugi narodi«, in kot *suvereni*, saj tvorijo suvereno državo. Vsak narod je tudi zamišljen kot *skupnost* s skupnimi interesi in značilnostmi, »ne glede na neenakost in izkoriščanje, ki nemara vladata v njem« (nav. delo: 24). Podobno kot Anderson Stuart Hall (1996: 612) opiše narode kot sisteme kulturnih reprezentacij, s katerimi se interpretira zamišljena skupnost: »Ljudje [...] sodelujejo v *zamišli* o narodu, kakor je predstavljen v nacionalni kulturi. Narod je simbolna skupnost.« Anne McClintock (1996: 104) govori o »ustvarjenih skupnostih«, saj je mnenja, da ima termin »zamišljene« konotacije fikcije, fantazije, utvare. Nacionalizem »tako ustvarja kakor tudi izvaja družbeno razliko; ritualizirano

jo uprizarja na olimpijskih ekstravagancah, množičnih shodih, pri vojaških paradiranjih, izobešanju zastav in tako postane konstitutiven za identitete ljudi« (prav tam).

V primerjavi z analizami, ki nacionalizem povezujejo izključno z obdobji družbenih trenj in z ekstremnimi družbenimi gibanji, v katerih se kaže (npr. Giddens 1985), Billig (1995: 43–46) zaznava njegove širše razsežnosti in ugotavlja, da ni zmeraj prepoznaven pojav, ampak obstajajo tudi simbolni vzorci, s katerimi se narodi reproducirajo, a so ti vzorci neimenovani in zato neopazni. Z vidika narave procesov, ki ohranjajo občutek nacionalne identitete in njeno domnevno »naravnost«, ločuje med »vročim« in »banalnim« nacionalizmom. Pozornost večinoma zbuja zelo neposredne oblike nacionalizma, povezane s političnimi spori in emocionalnimi diskurzi, ki se sprevržejo v skrajna, tj. separatistična ali fašistična gibanja, prezremo pa banalne opomnike nacionalne identitete, ki nacionalizem dnevno oživljajo s simboli in rituali. Nacionalni simboli nezavedno vplivajo tako na psihološke procese posameznic in posameznikov (v smislu percepcije naroda) kakor na družbene procese in spodbujajo splošni občutek pripadnosti specifični skupnosti (Hummel 2017). V nacionalnih državah potekajo kontinuirane prakse opominjanja na pripadnost narodu, ki omogočajo, da ljudje sodobnega sveta ne pozabijo na »svojo« nacionalnost (nav. delo: 5–6). Med najsplošneje razširjenimi opomniki »naše« nacionalnosti so zastave, športni dogodki (nacionalni simboli na športni opremi in oblačilih, navijanje nacionalnega gledalstva za državne reprezentance), nacionalni emblemi na bankovcih in kovancih, neopaženi v dnevnih finančnih transakcijah, omembe naroda v časopisnih naslovih ali – pogosteje – delitev na domače in tuje novice ipd. (nav. delo: 39–42; Manea B. n. l.). Banalni nacionalizem se torej nanaša na prakse in objekte, ki predstavljajo povsem običajen del družbenega okolja (Billig 1995: 38) in s stalnim ponavljanjem prevzamejo subliminalno naravo, zato jih zvečine spregledamo (Manea B. n. l.). Kot zapiše Billig (1995: 8), »metonimična podoba banalnega nacionalizma ni zastava, izobešana z gorečo strastjo, temveč zastava, ki visi neopažena s pročelja javne stavbe«. Z opominjanjem na »našo« nacionalnost se diskurzivno konstruirajo strukturna nasprotja med »nami, narodom« in med »njimi, tujci« (nav. delo: 61), s tem pa se reproducirajo identitetne politike kot »politike oblikovanja razlik« (Wodak idr. 2009 [1999]: 2). Kot državljanke in državljane se nas vsakodnevno opominja, da živimo v svetu narodov in nacionalnih držav, in to opominjanje je tako pogosto in kontinuirano, da mu zvečine ne posvečamo pozornosti (Billig 1995: 8). Gre za navade in ustaljene vzorce mišljenja, ki nas dnevno opredeljujejo kot pripadnice in pripadnike naroda in prežemajo medije, šole, cerkve, številne oblike popularne kulture, sindikate, pogrebe, protestne shode, vstaje (McClintock 1996: 104). Billig (1995: 11) nameni posebno pozornost vlogi medijev pri ustvarjanju in posredovanju banalnega nacionalizma in ugotavlja, da ne glede na politično usmeritev vsi mediji naslavljajo svoje bralke in bralce kot članice in člane naroda, novice pa posredujejo na način samoumevnosti obstoja nacionalnih držav. Irina-Maria Manea (B. n. l.) tudi poudari, da ostaja splošno razširjena, omiljena oblika nacionalizma, prikrita zaradi medijske osredinjenosti na skrajne oblike nacionalizma, kljub temu da lahko oblikuje »vplivno ideologijo kot podlago za mnoga dejanja in diskurze«. Navidezna »pomirjujoča

normalnost« oz. odsotnost nasilnih strasti, kot poudari Billig, še ne pomeni, da je banalni nacionalizem neškodljiv; nacionalizem ni nedolžen, saj reproducira institucije, ki posedujejo tehnologije nasilja (Billig 1995: 7). Tudi Anne McClintock (1996: 105) poudari, da nacionalizmi kot sistemi reprezentacij legitimirajo oziroma omejujejo pravice in dostop do virov nacionalne države, tudi do politične in ekonomske moči.

NACIONALNA SIMBOLIKA V NARATIVI NARODA

Nacionalni simboli so v zgodovinski in sociološki znanosti pojmovani kot pomembna sredstva, ki med prebivalstvom nacionalnih držav zbuja nacionalna občutja (Firth 1973; Dillistone 1986; Billig 1995; Smith 1998) in imajo posledično pomembno vlogo pri vključevanju ljudi in oblikovanju družbene povezanosti (Hummel 2017), saj razvoj nacionalnih občutij zmanjšuje težave z ustvarjanjem povezanosti, ki jih imajo nacionalne države v meddržavnem sistemu (Balibar in Wallerstein 1991 [1988]: 81–82). Nacionalne države in njihovo mesto v svetu opredeljujejo meje, ime, ustava in povezave z drugimi državami (Kyridis idr. 2009: 2), te strukture pa se dopolnjujejo s simboli in podobami, ki zbuja občutke pripadnosti narodu in nacionalni državi (Brunn in Jones, nav. v Kyridis idr. 2009: 2).

Nacionalni simboli, kot so zastava, nacionalna himna, grb, glavno mesto, kovanci, nacionalni junaki, prazniki, spomeniki idr., nastopajo kot znamenja nacionalne enotnosti in z ritualizirano navzočnostjo usmerjajo državljanke in državljane k skupnemu nacionalnemu članstvu ter kontinuirano krepijo občutek nacionalne identitete. Karen A. Cerulo (1995: 13–20), Pal Kolsto (2006: 676), David A. Butz (2009), Argyris Kyridis idr. (2009: 3), Anthony D. Smith (2009: 25), Hummel (2017) so mnenja, da so nacionalni simboli »najmočnejši, najjasnejši izraz nacionalne identitete«, saj so uporabljeni kot »moderni totemi« (Cerulo 1995: 33) – znaki, ki postavljajo razmerje z narodi, ki jih predstavljajo, jih medsebojno ločujejo in potrjujejo njihove identitetne meje (Kyridis 2009: 3; Cerulo 1995: 15–33).

Cerulo (nav. delo: 13) trdi, da dobo nacionalnih držav označuje nova faza totemske reprezentacije oz. »redemokratizacija kolektivnega simbolizma«, ki jo pojasni kot preplet popularizacije, značilne za plemenske toteme, in elitizma, značilnega za staro- in srednjeveške embleme. Ko govori o demokratični osnovi nacionalnih simbolov, misli na to, da – v nasprotju s srednjeveškimi emblemi, ki so predstavljali monarhične rodove – pripadajo »vsem ljudem« (prav tam), tj. vsem članicam in članom nacionalnega občestva, in so uporabljeni kot sredstva njihovega poenotenja.

Poudariti velja, da prebivalstvo ob nastanku nacionalnih držav »ni nujno delilo skupnih nacionalnih občutij pripadnosti z nacionalistično in kulturno elito svoje države« (Kosi 2016: 14) in da so elite nacionalnih držav sprejele množico simbolov, ki so jih vključile v kolektivni vrednostni sistem, ter tako postavile enega temeljnih gradnikov za konstruiranje nacionalne identitete in spodbujanje občutkov nacionalne pripadnosti, pomembnih za ohranjanje nacionalnih držav.

Nacionalna identiteta kot posebna oblika družbene identitete (Wodak idr. 2009 [1999]: 3) ni prirojena lastnost človeških bitij, prav tako ni pozneje pridobljena (Kolsto 2006: 676), ampak se producira in reproducira, kakor tudi transformira diskurzivno (Wodak 2009 [1999]: 3). Kot trdi John Gillis (1994: 5), je identiteta politični in družbeni konstrukt, »ni nekaj, o čemer bi razmišljali, ampak tisto, s čimer razmišljamo«, in kot taka »ne obstaja onkraj naših politik, naših družbenih odnosov in naših zgodovin«. Tudi Billig (1995: 69) poudarja, da nacionalna identiteta ne označuje zgolj samoopredelitve posameznice in posameznika, ampak je vsakdanja oblika življenja v nacionalnih državah. Ruth Wodak idr. (2009 [1999]: 4) pojmujejo nacionalno identiteto kot mrežo podobnih koncepcij in miselnih shem, ki si jih delimo kolektivno in jih ponotranjamo v socializacijskih procesih, ki potekajo v izobraževanju, politiki, medijih, športu in vsakdanjih praksah. Prav zato imajo nacionalni simboli osrednjo vlogo pri oblikovanju in ohranjanju narodov ter oblikovanju nacionalne enotnosti (Kolsto 2006: 676).

Nacionalna enotnost prav tako kot nacionalna identiteta »obstaja zgolj kot diskurzivni konstrukt« (Wodak idr. 2009 [1999]: 24); ustvarjena je v igri moči in izključevanja in ni rezultat nepogrešljive in naravno dane ali prvinske celote, temveč naturaliziranih procesov »zapiranja« (Bhabha 1994). Vsebuje značilne nacionalne narative, ki nacionalne simbole povezujejo z zgodbami, pokrajinami, zgodovinskimi dogodki in nacionalnimi obredi (Hall 1996: 614).

Tudi Anthony D. Smith, ki sodi med kritike konstruktivističnega pristopa k pojmovanju narodov, potrjuje vpliv nacionalnih simbolov na »oblikovanje družbene kohezije, legitimacijo institucij in politične avtoritete ter na privzganje prepričan in vedenjskih praks« (Smith 2001: 521) ter ugotavlja, da jih nacionalizem uporablja za ustvarjanje nacionalne enotnosti in identitete (Smith 2009). Anthony Giddens (1985: 216–219) prav tako pojmuje nacionalne simbole kot sestavni del nacionalizma: nacionalni simboli oblikujejo kulturno avtonomijo nacionalnega kolektiva in tako postanejo osnova za edinstveno konceptualno skupnost. Najsistematičnejši pregled funkcij, ki jih opravljajo nacionalni simboli, da manifestirajo predstave o narodu, podaja Cerulo (1995: 15–33); poleg že večkrat poudarjene funkcije oblikovanja nacionalne identitete navaja še naslednje: oblikovanje vezi med državljanke in državljani, motiviranje patriotskih dejanj, počastitev zaslug državljanek in državljanov, potrditev avtoritet. Če strnem: uporaba različnih nacionalnih simbolov prispeva k utrjevanju zamisli o narodu kot natančno opredeljivi in homogeni realnosti in implicitno postavlja ločnico med »našo« in »tujo« nacionalno skupnostjo. Ker imajo nacionalni simboli potencial za avtomatično sprožanje konceptov, povezanih z nacionalnostjo (Butz 2009), McClintock (1991) pripisuje bistvenost nacionalizma simboliki, ki mu je inherentna.

ŽIVALI AVTOHTONIH VRST KOT DEL NACIONALIZIRANEGA IMAGINARIJA

Po nastanku nacionalnih držav je vsaka oblast v prizadevanju, da bi ustvarila družbeno kohezijo, sprejela tudi svojo množico simbolov. V procesu oblikovanja nacionalnega simbolizma je večina nacionalnih držav tudi številnim, zlasti avtohtonim živalskim vrstam⁴ pripisala nacionalni pomen. Proces preoblikovanja živali avtohtonih vrst v sredstva nacionalne identifikacije je povezan z omejenim ozemljem nacionalne države, saj so bile v nacionalizirani simbolni imaginarij sprejete živalske vrste, za katere velja, da so prvotno naseljevale (tudi) to območje (ali tam obstaja tradicija vzrejanja živali določenih vrst). Z vidika presoje moralnega statusa živali (Steiner 2005, 2008; Francione 2007, 2008) lahko ugotovimo, da dodelitev statusa »nacionalnih« živali zmanjšuje možnosti prepoznavanja njihove intrinzične vrednosti, saj dobijo z vključitvijo v imaginarij nacionalne simbolike vrednost, ki jo določajo interesi oblikovanja in ohranjanja nacionalnih držav. Nastopajo kot opomniki nacionalne identitete, kot sredstva, ki krepijo povezanost med članicami in člani skupnosti, ki jo dojemamo kot moderno nacionalno občestvo, oziroma kot označevalci mednacionalnih razlik, izginjajo pa kot subjekti lastnih življenj. Nacionalno zaznamovan pogled na živali je neposredno povezan z objektivizacijo njihovih življenj. V nacionalni narativi se kažeta predvsem dva vidika objektivizacije živali:

- izkušnje in občutja živali so izvzeta iz nacionalne narative; poudarjena je zgolj njihova nacionalna enkratnost;
- zanikana je njihova avtonomnost.

Tradicionalni dualizem ne-človeški objekti – človeški subjekti se med drugim kaže tudi v Deutschei klasifikaciji simbolov (1955), kjer so živali uvrščene v kategorijo t. i. slikovnih simbolov, skupaj z drugimi fizičnimi pojavnostmi, kot so zastave, kipi, zgodovinski objekti, zgradbe in rože, medtem ko so samostojna kategorija t. i. osebni simboli, ki vključujejo junake, kralje, vladarje, voditelje, preroke in pesnike.⁵ Nacionalni status živali vzpostavlja tudi hierarhizacijo posamičnih živalskih vrst – določene (navadno avtohtone) živalske vrste imajo privilegiran položaj glede na vse druge vrste –, obenem pa izključuje posameznost, saj so živali v nacionalnem vrednotenju dojete kot vrsta, primerek.

V slovenski nacionalni simboliki se je po formalni osamosvojitvi »pojaviła potreba po novičnem preoblikovanju, utrjevanju in izkazovanju slovenske nacionalne identitete ter iskanju novih simbolov, s katerimi bi država identificirala svojo samobitnost« (Fakin Bajec 2011: 162), in začela se je poudarjati kontinuiteta z obdobjem pred drugo svetovno vojno na eni strani ter razločevanje od obdobja socialistične Jugoslavije na drugi (Kučan 1998; Fakin Bajec 2011: 163). Kakor ugotavlja Andreja Vezovnik, so v ospredje nacionalizirajočih prizadevanj

⁴ V uradno nacionalno simboliko niso nujno zmeraj vključene živali avtohtonih vrst. V grbih evropskih držav so pogosto upodobljene živali, ki pripadajo kateri izmed plenilskih živalskih vrst (npr. lev ali orel).

⁵ Deutsche klasifikacija zajema pet skupin simbolov: abstraktni simboli, slikovni simboli, osebni simboli, simbolna mesta in simbolne organizacije oz. institucije (Deutsch 1955).

nove države postavljena esencialistična vprašanja, »kakšna bi morala biti prava in resnična slovenska identiteta, kaj izgrajuje slovensko nacionalno substanco in katera kontinuiteta slovenske identitete se mora ohranjati« (Vezovnik 2009: 168). Po formalni neodvisnosti se kot ena od pomembnih značilnosti v procesu nacionalne identifikacije kaže sklicevanje na skupno kulturno preteklost (nav. delo: 164), zato je posebna pozornost namenjena procesu ustvarjanja dediščine (Fakin Bajec 2011: 163). Prav srečanje z memorijo skupne dediščine »krepi zavest o kolektivni pripadnosti med člani in članicami nacionalnega občestva« (Kosi 2016: 11–12).

Na dediščino se sklicuje tudi javni diskurz o pomenu avtohtonih živalskih vrst za slovensko identiteto. Koncept kulturne dediščine je, kot poudari Golež Kaučič (2018a: 171), *per se* antropocentričen: oblikuje se glede na človekove kulturne preference in je torej zgolj človeška vrednota, živali pa so uporabljene za določene kulturne prakse, ki ohranjajo kontinuiteto nacionalne identitete.

V slovenskem medijskem diskurzu so avtohtone živalske vrste pogosto opisane kot *slovenski ponos* (zgleđ 1) ali *simbol slovenske naravne dediščine* (zgleđ 2 in 3):

1. Lipicanci: Naš beli ponos (Mauer 2014)
2. Kraševac je slovenska naravna dediščina in je najstarejša slovenska avtohtona pasma psov, ki je bila mednarodno priznana že leta 1939, takrat pod imenom ilirski ovčar, ponovno in z današnjim imenom »kraševac« pa leta 1968. (Kinološka zveza Slovenije)
3. Človeška ribica je simbol slovenske naravne dediščine, storila je veliko pri prepoznavnosti Postojnske jame in je veliko pripomogla k razmahu izobraževalnega turizma v Sloveniji. (MMC RTV SLO 2016)

Ob poimenovanjih avtohtonih živalskih vrst je pogosta raba pridevniškega določila *slovenski* oziroma deiktičnega svojilnega zaimka *naš* (zgleđi 4–6):

4. Slovenski avtohtoni kraški ovčar (Dnevnik 2012)
5. »Lahko rečem, da so lipicanci v tujini veliko bolj cenjeni kot v Sloveniji,« sklene z upanjem na lepšo prihodnost naše avtohtone pasme konj. (Mauer 2014)
6. Kot je prepričan Noč, naj bi bilo sprejetje nacionalnega programa zaščite kranjske čebele prava pot za celovito zaščito naše avtohtone čebele. (Šoštarič 2012)

Navedena jezikovna sredstva so uporabljena v funkciji konstruiranja nacionalne identitete in enotnosti nacionalnega kolektiva, obenem pa s predpostavko, da obstajajo »slovenske nacionalne živali«, ki so se razvile na območju tako imenovanega slovenskega etničnega ozemlja, obnavljajo intuitivno tezo o slovenski kontinuiteti, ki naj bi bila navzoča že pred samim oblikovanjem Slovencev kot modernega naroda.⁶ Konstrukcija »slovenskega« značaja

⁶ O neskladju med historičnimi viri in tezo o slovenski kontinuiteti gl. Štih 2006 in Kosi 2016.

avtohtonih živalskih vrst ima torej naslednje izhodišče: slovenski narod se je oblikoval na že danem območju slovenskem etničnem ozemlju, živali, ki tod prebivajo, pa so slovenske nacionalne živali. Nacionalizacija avtohtonih živalskih vrst tako pomembno prispeva k zamišljanju slovenskega naroda kot »enitet[e], ki obstaja v trajanju« (Kosi 2016: 5).

V konstrukcijo slovenskega pomena živali avtohtonih vrst so pogosto vključene tudi prostorske reference, kot so slovenski toponimi, mikrotoponimi in hidronimi (pogosto razviti z deiktičnim svojilnim zaimkom *naš*, kakor v 9. zgledu), ki nas kot članice in člane nacionalnega kolektiva opominjajo na »naš« narod:

7. Kje so se torej razvili psi, o katerih smemo brez zadrege reči, da so bili naši in so naši tudi ostali? Na pustem, revnem kraškem pasu, kjer skoraj nič ne raste, revno travo in grmičevje mulijo ovce in trgajo koze. Kraški svet, ki je za vso zemeljsko oblo dobil ime po našem slovenskem Krasu, torej iz slovenske besede (le ime so drugod potem oblikovali po svoje - Karst, Carso ipd.), obsega pomemben del majhne slovenske dežele. (Delo 2011)
8. Čudovita soška postrv iz Rižane (Blog športnih ribičev in ljubiteljev ribolova 2017)
9. V pritokih zgornjega Jadrana, tako tudi v naši Soči, živi zelo cenjena soška postrv, marogasta postrv. (Sket 2011).

Opisi živali avtohtonih vrst so najpogosteje povezani z dvema diskurzivnima strategijama: s singularizacijo in diferenciacijo. Prva jezikovno poudarja nacionalno enkratnost z leksemi s semantičnimi sestavinami, ki konstituirajo enkratnost, izjemnost živali avtohtonih vrst, npr. »poseben«, »edinstven«, kakor je razvidno iz naslednjega opisa lipicancev:

10. Kdor opazuje lipicance med gibanjem na prostem, ne more ostati ravnodušen. Eleganca, moč in energija, ki jo izžarevajo ti beli lepotci, se dotakne tudi tistih, ki nad konji sploh niso navdušeni. So posebni, edinstveni in so naši. (Mauer 2014)

Diferenciacija predpostavlja mednacionalne razlike in se uresničuje s poimenovanji živalskih vrst, razširjenimi z elementi strukturnih opozicij *naš – njihov, slovenski – hrvaški* ipd. Avtohtone živalske vrste kot sredstva razločevanja krepijo identitetne meje narodov in postavljajo ločnico med »našim« in »tujim«, »njihovim«, kjer se »njihovo« navadno nanaša na sosednje narode. Razmejitev slovenskega od hrvaškega naroda se, npr., implicitno izraža v vprašanju »[Č]igava avtohtona vrsta je človeška ribica, slovenska ali hrvaška?« (24ur.com 2017).

Vprašanje ne vsebuje zgolj predpostavke, da so »nacionalne« živali dejansko dane entitete, temveč tudi implicira, da je razvrščanje živali v kategorijo nacionalnega nujno za konstrukcijo nacionalne enkratnosti. Živalske vrste namreč ne morejo označevati nacionalne posebnosti, če si isto vrsto delita dva ali več narodov. Z oznanjanjem izjemnosti »naših« živali pa ne konstruiramo zgolj »naše« enkratnosti; zamišljanje te enkratnosti oblikuje

del »univerzalne kode nacionalistične zavesti« (Billig 1995: 73). Konkurenčne predstave o avtohtonih živalskih vrstah predstavljajo grožnjo kodam nacionalne edinstvenosti in lahko ustvarjajo mednacionalne napetosti. Ko je hrvaška pošta objavila razpis za likovno upodobitev priložnostnih poštnih znamk in eno od razpisnih tem imenovala »hrvaške pasme konj, lipicanec«, so mediji to potezo opredelili kot »nov kratek stik med Slovenijo in Hrvaško« (Pihlar 2017). Dejstvo, da minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ni ukrepal, pa poudarili kot izraz »neprimerne« zavesti o slovenstvu; tako je časnik *Delo* je objavil novico z naslovom »Hrvaška bo lipicanca dala na znamko, minister Židan pa nič« (Mihajlović 2017). Koncept diferenciacije, ki mu lahko sledimo v javnem diskurzu o pomenu avtohtonih živalskih vrst, torej reproducira »ideal nacionalnosti« (Billig 1995: 177), ki uokvirja medijsko poročanje. Ustvarjanje slovenske percepcije avtohtonih živalskih vrst postavlja in reproducira mejo med »našim« in »njihovim« in je utemeljeno v »moderini nacionalistični imaginaciji, da en nacionalni teritorij ne prehaja v drugega« (Billig 1995: 74), sama diferenciacija pa je v tem ideološkem mehanizmu pojmovana kot logična in »naravna« (prim. Praprotnik 1999: 157).

DISKURZ OHRANITVE AVTOHTONIH VRST KOT OBLIKA GENETSKEGA NORMATIVA: PRIMER SOŠKE POSTRVI

Soška postrv velja za endemno ribjo vrsto celinskih voda severnega Sredozemlja (Povž idr. 1997: 1; Ramšak idr. 2016: 37). Ko je naselila habitate jadranskega porečja, je tam že živela donavska ali jadranska postrv in soška postrv je z njo živela v simpatričnem odnosu. Na to kažejo podatki, da živi soška postrv v spodnjih in srednjih pritokih reke Pad, jadranska postrv pa v zgornjih delih pritokov (Giuffra idr., v Jug 2002: 78). Na ozemlju današnje Slovenije je prvotno naseljevala porečje Soče, Nadižo, Reko in Rižano (Povž idr. 1997: 17). Na življenja posamičnih živali in posledično številnost populacije vplivajo antropogeni dejavniki, kot so gradnja hidroenergetskih objektov, onesnaževanje vodotokov, izkopavanje proda, regulacije vodotokov oz. odvzemi vode za vodna zajetja. Posledice teh posegov so fragmentacija habitatov, uničenje drstišč, zmanjševanje števila skrivališč in smrti (Ramšak idr. 2016: 37), z večjim ali manjšim vplivom na številnost populacije pa posamična življenja uničuje tudi ribolov.⁷

Na začetku 20. stoletja so začeli ribiči v jadransko porečje naseljevati potočne postrvi in naseljevanje je kontinuirano potekalo več desetletij (Povž idr. 1997: 46–47). Ker se soška in potočna postrv križata in imata plodno potomstvo, so prvotna naselitvena območja soške postrvi do druge polovice 20. stoletja večinoma naseljevali križanci med soško in potočno postrvjo (Povž idr. 1997: 17). V nasprotju s posegi v habitate soške postrvi, ki imajo

⁷ V Neretvi, največjem habitatu soške postrvi, je bil pred gradnjo hidroelektrarne Jablanica poleg regulacij vodotokov ribolov najpomembnejši dejavnik zmanjševanja populacij soške postrvi (Povž idr. 1997: 45).

negativne učinke na populacijo zaradi ogrožanja življenj zdravih posameznikov, križanje soške in potočne postrvi ne vpliva na preživetje posamičnih živali. A ker je v diskurzu vrste križanje med postrvema dveh vrst pojmovano kot najpomembnejši dejavnik ogroženosti soške postrvi (Povž idr. 1997: 45; Ramšak idr. 2016: 37), je bil (poleg načrtnega doseljavanja soških postrvi) eden temeljnih ukrepov t. i. repopulacijskega programa, ki so ga začeli izvajati leta 1993, »omogočiti večji uplen potočnih postrvi ter križancev in tako postopno zmanjševati njihovo številčnost« (Ramšak idr. 2016: 38). Večja vrednost, ki jo ima soška postrv v diskurzu ohranitve vrste v primerjavi s potočno, povečuje tudi njeno ekonomsko-turistično vrednost (tj. vrednost v ribiškem in kulinarinem turizmu), to pa pomeni, da imajo soške postrvi zgolj status ekonomske dobrine, ki tudi rib te vrste ne vpisuje v članstvo v moralni skupnosti.⁸ Obe razsežnosti kažeta na inherentno speciesističen značaj diskurza avtohtonih vrst, obenem pa na problematičnost in zatiralnost samega koncepta vrste (Cudworth 2014: 25).

Daniel Elstein v opredelitvi koncepta vrste utemeljeno zavrne esencialistično predstavo o vrsti, na kateri sloni tudi pojmovanje o vrstni kategorizaciji kot naravno danem dejstvu, in prepričljivo trdi, da je vrsta družbeno konstituirana kategorija. Trditvev podpre z argumentom, da »ne obstaja inherentna biološko 'pomembna' lastnost, na osnovi katere navadno razlikujemo vrste« (Elstein 2003: 19–21). Po Elsteinu ni pomembna objektivna lastnost množice posameznikov, temveč subjektivno izbrana lastnost, ki je povezana z interesi in cilji skupine ljudi, ki vpeljuje razločevanje. Biologi in biologinje za klasifikacijo vrst uporabljajo lastnosti, ki so pomembne za njihove raziskovalne namene, to so genotipske, fenotipske in reproduktivne lastnosti. Obstoj družbene konstrukcije vrste (tj. dejstvo, da imajo ljudje določeno predstavo o kategorijah vrst) ne implicira, da je vrsta *per se* moralno pomembna. Koncepta vrste namreč ne opredeljujejo moralno relevantne lastnosti,⁹ temveč tiste, ki so pomembne za določene namene bioloških preučevanj.

Večina ljudi kategorije vrst najpogosteje povezuje s subjektivnimi, kulturno določenimi interpretacijami zunanjega videza (Elstein 2003: 21), a v primeru soške postrvi je predstava, ki jo imajo ljudje o razločevanju med soškimi postrvimi in križanci, osnovana na diskurzivnem reproduciranju ločnice, postavljene v polju genetike. Genetski označevalci so osnova za konstituiranje kategorij postrvi oz. križancev, te pa so uporabljene za vpeljevanje praktičnih ukrepov, kot sta nadzorovana gojitev soških postrvi v ribogojnicah (Ramšak idr. 2016: 38) in »izlov križancev in potočne postrvi iz vodotokov jadranskega porečja« (Povž idr. 1997: 53). Sistem nadzora in sistem iztrebljanja predstavljata dve strani diskurza

⁸ Moralno skupnost pojmem kot skupnost bitij, ki so subjekti moralne obravnave, tj. bitij, do katerih imamo moralne dolžnosti (gl. Francione 2008; Steiner 2008).

⁹ Steiner (2008) in Francione (2007, 2008) kot moralno relevantni lastnosti, to je lastnosti, na osnovi katerih določamo moralni status posamičnega bitja, navajata zavest in interese. Elstein (2003: 37) vpelje »moralni koncept vrste« kot osnovo za kategoriziranje posamičnih bitij glede na njihove moralno relevantne lastnosti. Opredeli ga kot koncept vrste, ki vključuje »vse lastnosti, ki so moralno relevantne, in zgolj te lastnosti«.

ohranitve soške postrvi in oba vključujeta objektivizacijo pripadnikov posamičnih vrst postrvi: nadzor nad telesi soških postrvi v ribogojnicah, ki vključuje postopke odvzemanja iker in semena ter oplojevanja, zanikuje njihovo avtonomijo in subjektivnost (občutja, doživljanja, izkušnje). V ribogojniškem diskurzu so soške postrvi predstavljene kot objekti v produkcijskem procesu: na soške postrvi se usmerjajo dejanja, poimenovana z glagoli 'proizvajati' in 'pridobivati', kakor v naslednjih dveh primerih:

11. Kakor hitro bo na razpolago dovolj genetsko čistega materiala, bodo ribiči vlagali le genetsko čiste soške postrvi, ki jih bodo proizvajali s smukanjem plemenk (Povž idr. 1997: 56).
12. Plemenke se smukajo v naravi ali se za pridobivanje plemenskega materiala v ribogojnici vzdržuje plemenska jata vzrejena iz iker pridobljenih v naravi oziroma v primeru pomanjkanja iker iz narave tudi iz iker pridobljenih od plemenske jate iz ribogojnice (Ramšak idr. 2016: 39).

Kakor je razvidno iz navedenih primerov, so soške postrvi poimenovane s terminom 'material', in to spodbuja metaforično sklepanje na način: 'material nima sposobnosti občutenja', torej 'soške postrvi nimajo sposobnosti občutenja'; 'material ima uporabno vrednost', torej 'imajo soške postrvi uporabno vrednost'.¹⁰

Potočne postrvi in križanci so v diskurzu ohranitve soške postrvi obravnavani kot objekti, ki jih je treba odstraniti oz. iztrebiti. Uničevanje življenj potočnih postrvi in križancev ter posledično populacij oz. t. i. *vrstno čiščenje* je utemeljeno na genetskem normativu: določena genetska struktura postane osnova za razločevanje med avtohtono in neavtohtono postrvjo oz. med domnevno večvredno in manjvredno ribjo vrsto.

Na speciesistično predpostavko o genetsko manjvrednih ribjih vrstah se opira tudi medijski diskurz o ohranitvi soške postrvi. Osrednja značilnost tega diskurza, prevzeta iz ribiškokogjitvenega diskurza (gl. Ribiška družina Idrija 1996; Povž idr. 1997; Ramšak idr. 2016 idr.), je 'narativa čiste vrste', v kateri so soške postrvi opisane kot '(genetsko in oblikovno) čiste postrvi', potočne postrvi in križanci pa so postavljeni v polje drugosti, oporečnosti, kontaminiranosti. Lovljenje potočnih postrvi in križancev je pojmovano kot 'čiščenje avtohtone vrste', kakor kaže naslednji primer: »Stanje se torej popravlja, v povodju Soče jim je uspelo za silo očistiti 'avtohtono soško postrv'« (Sket 2011). Obravnava potočnih postrvi in križancev kot objektov, ki jih je treba odstraniti, preprečuje, da bi lovljenje posamičnih rib dejansko dojeli kot ubijanje, saj »živali, če jih dojemamo kot nežive tarče, ne morejo biti ubite« (Dunayer 2001: 60). S tem, ko je žival kot subjekt lastnega življenja iz narative umaknjena, tudi ni možnosti za spodbujanje vprašanja moralne legitimnosti izlova potočnih postrvi in križancev.

¹⁰ Podobne razširjene metafore, ki zanikujejo živalsko trpljenje, navaja Arran Stibbe pri analizi reprezentacije prašičev v diskurzu mesne industrije (Stibbe 2011: 156).

Čeprav je soškim postrvem na sociozoološki lestvici (Arluke in Sanders 1996: 169–186) pripisan status 'večvrednih živali', tudi ta položaj določajo zgolj uporabne vrednosti, tj. vrednosti, ki jim jih določa človek glede na to, kako dojema njihovo uporabnost za lastne (nacionalne, ekonomske, turistične idr.) namene. Zato se tudi praktične moralne izpeljave percepcije soških postrvi gibljejo okrog (novih) oblik poblagovljenja. Ena od teh je turizem, ki kot tradicionalno hedonistična aktivnost (Burns 2015: 56) obravnava soške postrvi kot enega od svojih mnogoterih objektov. Ko je Slovenija kot novonastala nacionalna država sprejela novo kapitalistično prihodnost in so se regionalne skupnosti vključile v nove oblike ekonomskega razvoja, so ribiške družine Posočja okrnjene habitate soške postrvi pretvorile v priložnost za nadaljnje poblagovljenje. V blagovnem sistemu kapitalistične produkcije je namreč živalim avtohtonih vrst in živalim vrst z majhnimi populacijami pripisana višja ekonomska in kulturna vrednost, to pa povečuje tudi (elitistične) turistične zahteve po uživanju živali teh vrst. Poudarjanje avtohtonosti in redkosti postane ena glavnih strategij turistične promocije, kot ponazarjata naslednja zgleda:

13. »Turizem zagotavljajo avtohtone ribe, zato poskušamo vzpostaviti stanje, da se ne bi več izgubljele, kot so se pri nas v zadnjih 110 letih od vnosa potočne postrvi. Ne delamo revolucije, ampak evolucijo prav usmerjamo. Okoli nas namreč ni divjina, ampak na okolje pritiskajo različni vplivi. Zato moramo te vplive regulirati, škodo, ki je bila narejena, pa popravljati. RIBE so vrednota, ki se lahko izgubi zaradi različnih dejavnikov in ki jo je vredno ohranjati, ker prinaša tudi dohodek,« je pojasnil Jesenšek. (Močnik 2016)
14. Da se je Festival soške postrvi zgodil ravno v Posočju, ni nenavadno, saj je tu dom ene najbolj redkih, zanimivih in nenazadnje velikih rib – soške postrvi. [...] In zakaj pravzaprav pripraviti prav festival soške postrvi? Odgovor je preprost: soška postrv je ikona posoškega ribištva, saj ni posebna le v slovenskem merilu, temveč tudi na evropski ravni. Nekoč je ta riba poseljevala celotno jadransko porečje, toda onesnaževanje, uničevanje habitata in vnos tujih vrst so skozi leta močno omejili ozemlje te postrve velikanke na reko Sočo in njene pritoke. Kot taka predstavlja posebno, unikatno ponudbo Posočja in je poleg neokrnjene narave in prijaznih ljudi ključni razlog, da je ribištvo, predvsem muharjenje, ena izmed najbolj pomembnih turističnih dejavnosti pri nas. (Rejec 2011)

Turistični klišeji, kakor npr. »en[a] najbolj redkih, zanimivih in nenazadnje velikih rib«, »ikona posoškega ribištva« in »posebn[a], unikatna[a] ponudb[a] Posočja«, govorijo o soški postrvi z ekonomskega vidika, tj. kot o dobičkonosnem turističnem kapitalu. Razmerje med praksami ohranitve (avtohtonih) živalskih vrst in kapitalistično realnostjo se kaže v spremembi pomena nacionalnega simbola oz. pretvorbi simbola v blagovno znamko (MacDonald 2011). Spremembo potrjujeta zlasti prepoznavnost soške postrvi kot blagovne znamke (prepričanje o njeni enkratnosti v športnem ribolovu in kulinaricnem turizmu)

in soška postrv kot blagovna znamka v dojemanju turistk in turistov (tj. povezava soške postrvi s Posočjem).¹¹ Na slednje kaže tudi naslednji zgled:

15. »Mislim, da je skrajni čas, da se soška postrv začne vsaj butično pojavljati na jedilnikih restavracij. Pogosto turisti naivno sprašujejo: je soška? Naš odgovor je seveda negativen, potem pa nam ponosno razlagajo, kako so vso potovanje po Soški dolini navzdol jedli soško postrv. Da te kap. Sicer pa gre za znamko. Kakovost postrvi je ne glede na njeno rasno pripadnost odvisna od kakovosti vode, vsebnosti kisika v njej in njene temperature. Soča in pritoki so naravnost idealni za najboljšo možno ribo,« je prepričana »Frankova« kuharska virtuozinja Ana Roš. (Alič in Alič 2014)

Turistične dejavnosti, povezane s soškimi postrvmi, glede na njihov namen pojmujejo kot porabniško vrsto turizma s 'prostoživečimi' živalmi,¹² tj. turizem, kjer njegove aktivnosti vključujejo namerno ubijanje živali (Burns 2015: 47). V speciesistično osnovanem razmerju med soško postrvjo in turistko in turistom so soške postrvi, preden so ubite za turistične namene, uničene konceptualno. Zreducirane na status ekonomskega blaga (Burns 2015: 46) so pojmovane kot objekti brez izkušenj, življenj in lastnih interesov.

Kulinarična turistična ponudba, ki vključuje produkte iz soških postrvi, z njo povezuje hedonizem, sladokusje ter srednji in višji družbeni razred; produkti, kakršen je npr. kaviar iz soške postrvi, nagovarjajo segment turistk in turistov, ki pripadajo srednjim in višjim družbeno-ekonomskim razredom. Soške postrvi so poimenovane po funkciji, ki jim jo določi človek skladno z nameni v kulinaričnem turizmu; tako so ribe, ki jih vzrejajo za proizvodnjo iker, poimenovane kaviarke. Interesi posamičnih soških postrvi, ki se jim odvzame ikre, da se ustvari butična kulinarična ponudba, t. i. »butični kaviar« (Agrobiznis 2016), so popolnoma prezrti.

Uživanje produktov iz soških postrvi je predstavljeno kot svojevrsten kulinarični užitek: »Obiskovalcem, med njimi je bilo veliko tujcev, so se cedile sline ob pogledu na takšne dobrote« (Dnevnik 2011); »Prvi odziv tistih, ki so ga [kaviar] poskusili, je izjemen« (Alič

¹¹ Podobno komplementarni s porabniškim turizmom so tudi programi za zaščito boškarina (avtohtone vrste istrskega goveda) na Hrvaškem, ki so se prav tako kot program za repopulacijo soške postrvi začeli izvajati z restavracijo kapitalizma in vzponom nacionalizma v 90. letih. Leta 1990 je bila v Višnjanu na Hrvaškem ustanovljena Zveza vzrediteljev istrskega goveda, ki je pripravila načrt za ohranitev boškarina, imenovan *Istrski boškarin*. Kot program za ohranitev soške postrvi tudi *Istrski boškarin* sledi genetskemu normativu in na njem je osnovana tudi ustanovitev t. i. »genskega parka istrskega goveda« leta 1997. Pripis ekonomske vrednosti boškarinu je predstavljen kot sredstvo za uresničitev programa ohranitve, boškarin pa je uporabljen kot istrska blagovno-storitvena znamka. (Orlič 2007)

¹² Besedno zvezo 'prostoživeče živali' pišem v narekovajih, saj so soške postrvi, tudi če niso gojene v ribogojnicah, zgolj relativno prostoživeče, kajti z njihovimi habitati upravljajo (tj. določajo tudi obseg ribolova) ribiške družine in Zavod za ribištvo Ljubljana. V dobi globalnega kapitalizma, ki jo označuje »vsesplošna komodifikacija narave v vseh njenih oblikah« (Harvey 2004: 75), lahko – v globalnem merilu – le še redke habitate povežemo z zares prostoživečimi živalmi.

in Alič 2014); »Postrv s čokolado za poseben užitek« (prav tam). Vedenje o ribah, ki so bile ubite, da so bila njihova telesa predelana v karpačo ali file ali da so njihove ikre postale kaviar, pa tako ostaja zunaj zavesti porabnic in porabnikov.

Medijske zgodbe iz športnega ribolova vsebujejo tradicionalne narative trofejnega lova (prim. Kalof in Fitzgerald 2003; Molloy 2011; Lovelock 2015), ki povsem prezrejo soške postrvi kot posamična, zavedajoča se bitja: ribiče slavijo kot srečneže in zmagovalce in sočasno marginalizirajo soške postrvi in zanikujejo njihov interes za življenje. Dnevnik je npr. objavil članek, ki že v naslovu uboj soške postrvi poimenuje »ribiška sreča«: »Ribiška sreča: ribič iz Soče potegnil več kot meter dolgo soško postrv« (Bucik Ozebek 2018). Ubijanje postrvi je pojmovano kot igra za 'merjenje moči' in s tem je ubijanje predstavljeno kot razvedrilni spektakel, življenja in smrti soških postrvi po so trivializirane:

16. Takšna sreča, kot se je v nedeljo ob Soči nasmehnila dolgoletnemu ribiču Robertu Prandu, je prava redkost. Pri Solkanu je iz Soče potegnil soško postrv, ki je v dolžino merila kar 103 centimetre, težka pa je bila 12,5 kilograma. Ulov ni bil enostaven, z ribo sta moči merila kar tri četrt ure, preden jo je potegnil na suho. (Bucik Ozebek 2018)

Ribolov po načelu »ujemi in spusti« je predstavljen kot sestavni del projekta revitalizacije soških postrvi in s tem se ustvarja predstava, da ribiči s tem načinom ribolova rešujejo vrsto, medtem ko so učinki na posamične pripadnice vrste prezrti.

17. Že od leta 1993 poteka v Posočju največji evropski projekt za ohranitev soške postrvi. »Vsako leto vložimo v vodotoke na našem območju nove mladice, ki jih vzgojimo v domači ribogojnici. Število soških postrvi pa je vedno večje, saj jih tudi športni ribiči po ulovu po navadi spustijo nazaj v vodo, odzamejo le tiste ribe, ki so zaradi velikosti trofejne,« je še dejal Rejec. (K. S. 2012)

Sodelovanje v takšnem ribolovu je predstavljeno kot vabljava in kulturno pomembna rekreacijska dejavnost, trpljenje, ki ga povzroča ribam (poškodbe, stres), pa je iz medijske reprezentacije izpuščeno. Dejavnost, ki jo je Byron označil kot »najbolj kruto, hladnokrvno in neumno med lažnimi športi« (Dunayer 2001: 63), tako ostane brez moralne presoje.

SKLEP

Nacionalizem kot kompleksen pojav, ki zaobjema tudi širše procese ponotranjanja nacionalne identitete v družbi (Bajt 2016), ima politične, družbene in kulturne implikacije, in, kakor je bilo predstavljeno v tej razpravi, vpliva tudi na umeščanje živali posamičnih vrst na sociozoološki lestvici kakor tudi na realna življenja posamičnih živali. Z dodelitvijo

statusa »nacionalnosti« so živali avtohtonih vrst na tej lestvici postavljene višje glede na živali drugih vrst, a v istem zamahu jim je odvzeta inherentna vrednost, saj je njihova vrednost določena z nacionalizirajočimi interesi nacionalnih držav. Živali avtohtonih vrst ostajajo »nevidni igralci nacionalnega projekta« (Omar 2004: 65), v vlogi nacionalnih simbolov in označevalcev mednacionalnih razlik pa izginjajo kot subjekti lastnih življenj.

Speciesizem je obstajal že tisoče let pred nastankom nacionalnih držav in tudi v dobi modernih narodov ni nujno povezan z nacionalizmom; nacionalizem in speciesizem se prepleteta na točki politike ohranitve avtohtonih vrst: diskurz o ohranitvi vrste se združi z nacionalističnim diskurzom, ko začne poudarjati pomen zaščite »naših« vrst. Programi ohranitve avtohtonih vrst izhajajo iz specifičnih zgodovinskih kontekstov; tako tudi ni naključje, da se je projekt repopulacije soške postrvi v Sloveniji začel leta 1993, tj. po nastanku nacionalne države in neoliberalnem obratu v družbeno-ekonomskem sistemu. Skrb za okolje ni nikoli zares spodbujala ohranjanja biodiverzitete (MacDonald 2011: 47), prav tako tudi ne interesov posamičnih živali, temveč je, kot poudarja Kenneth Ian MacDonald, »instrument širših političnih projektov, kot so nacionalizem, kolonializem in kapitalizem« (prav tam).

V retoriki projekta repopulacije soške postrvi lahko prepoznamo naslednji tematski okvir, ki kaže na preplet nacionalizma in speciesizma: poziv k ohranitvi »naših« rib in posledično k zaščiti nacionalne (tj. slovenske) identitete, kulture, naroda. Obstoj živali avtohtonih vrst »je prepleten s strukturami moči in konstruiranja *drugosti*« (Pickover 2017: 140). Projekt ustvarja speciesistično ločnico med postrvmi različnih vrst in ohranja dano čezvrstno hierarhijo. Soške postrvi imajo na eni strani vrednost nacionalnega simbola, na drugi strani pa kapitalistični imperativ določa pogoje njihovega nadaljnega poblagovljenja. Ker prevladujoči ideološki kontekst projekta ohranitve soške postrvi utrjuje prepričanje, da je pripis ekonomske vrednosti živalim osrednjega pomena za uspešen projekt ohranitve vrste, projekt nima potenciala za zaščito interesov posamičnih živali.

REFERENCE

- 24ur.com. 2017. Človeška ribica hrvaška, varaždinsko zelje slovensko? *24ur.com*, 31. 1. Dostopno na: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/cloveska-ribica-hrvaska-varazdinsko-zelje-slovensko.html?rate=%23&article=4105129>
- Agrobiznis 2016. Kako smo se trudili, da je projekt slovenski kaviar uspel. *Agrobiznis*, 23. 2. Dostopno na: <https://agrobiznis.finance.si/8840767?cctest&&cookietime=1528182091>
- Alič, Jani in Vanja Alič. 2014. Kraljica in kralj Soče kmalu na krožnikih sladokusev. *Dnevnik*, 26. 2. Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042640934>
- Anderson, Benedict. 2007 [1983]. *Zamišljene skupnosti: O izvoru in širjenju nacionalizma*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- Arluke, Arnold in Clinton R. Sanders. 1996. *Regarding Animals*. Philadelphia: Temple University Press.

- Bajt, Veronika. 2016. Ksenofobni sovražni govor. Znanstveni simpozij »Zakaj misliti 'begunsko krizo': Populizem, ksenofobija in sovražni govor«. Ljubljana: Atrij ZRC SAZU. Dostopno na <https://www.youtube.com/watch?v=fFqvTpB2ihc>
- Balibar, Étienne in Immanuel Wallerstein. 1991 [1988]. *Race, Nation, Class: Ambiguous Identities*. London in New York: Verso.
- Bhabha, Homi K. 1994. *The Location of Culture*. London in New York: Routledge.
- Billig, Michael. 1995. *Banal Nationalism*. London: Sage.
- Blog športnih ribičev in ljubiteljev ribolova. 2017. Kam na soško postrv? Dostopno na: <https://www.ribiskekarte.si/blog/kam-na-sosko-postrv/>
- Breuilly, John. 1993 [1982]. *Nationalism and the State*. Manchester: Manchester University.
- Brunn, Stanley in Jeffery A. Jones. 1994. Geopolitical Information and Communication in Shrinking and Expanding Worlds. V: George J. Demko in William B. Wood (ur.), *Reordering the World: Geopolitical Perspectives on the 21st Century*. Michigan: Westview Press, 292–318.
- Bucik Ozebek, Nataša. 2018. Ribiška sreča: Ribič iz Soče potegnil več kot meter dolgo soško postrv. *Dnevnik*, 10. 4. Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042817893>
- Burns, Georgette. 2015. Animals as Tourism Objects: Ethically Refocusing Relationships Between Tourists and Wildlife. V: Kevin Markwell (ur.), *Animals as Tourism: Understanding Diverse Relationships*. Bristol: Chanel View Publications, 44–59.
- Butz, David A. 2009. National Symbols as Agents of Psychological and Social Change. *Political Psychology* 30 (5): 779–804.
- Cerulo, Karen A. 1989. Sociopolitical Control and the Structure of National Symbols: An Empirical Analysis of National Anthems. *Social Forces* 68 (1): 76–99.
- Cerulo, Karen A. 1993. Symbols and the World System: National Anthems and Flags. *Sociological Forum* 8 (2): 243–271.
- Cerulo, Karen A. 1995. *Identity Designs: The Sights and Sounds of a Nation*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Cudworth, Erika. 2014. Beyond Speciesism: Intersectionality, Critical Sociology and the Human Domination of Other Animals. V: Nik Taylor in Richard Twine (ur.), *The Rise of Critical Animal Studies: From the Margins to the Centre*. London in New York: Routledge, 19–35.
- Delo 2011. Kraški ovčar, naše zrcalo. *Delo*, 10. 10.
- Deutsch, Karl W. 1955. Symbols of Political Community. V: Lyman Bryson idr. (ur.), *Symbols and Society: Fourteenth Symposium of the Conference on Science, Philosophy and Religion*. New York: Harper & Brothers, 23–42.
- Dillistone, Frederick W. 1986. *The Power of Symbols*. London: SCM-Canterbury Press.
- Dnevnik 2011. Postrvi na trnkah, slikah in krožnikih. *Dnevnik*, 23. 10. Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042472081>
- Dnevnik 2012. Slovenci imamo 13 avtohtonih pasem domačih živali, od tega je 10 ogroženih. *Dnevnik*, 8. 4. Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042522331>
- Dunayer, Joan. 2001. *Animal Equality: Language and Liberation*. Derwood: Ryce Publishing.
- Elstein, Daniel. 2003. *The Social Construction of Species and The Moral Indefensibility of Speciesism*. Senior Thesis. Haverford College. Dostopno na: <https://pdfs.semanticscholar.org/4840/7cc502d8bbd88750f2a4cd9ab74bcf5733bb.pdf>

- Fakin Bajec, Jasna. 2011. *Procesi ustvarjanja kulturne dediščine: Kraševci med tradicijo in izzivi sodobne družbe*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU (Ethnologica - Dissertationes; 2).
- Firth, Raymond. 1973. *Symbols: Public and Private*. London: George Allen & Unwin.
- Francione, Gary L. 2007. *Introduction to Animal Rights*. Philadelphia: Temple University Press.
- Francione, Gary L. 2008. *Animals as Persons: Essays on the Abolition of Animal Exploitation*. New York: Columbia University Press.
- Gellner, Ernest. 1983. *Nations and Nationalism*. Oxford: Blackwell.
- Giddens, Anthony. 1985. *The Nation-State and Violence*. Cambridge: Polity Press.
- Gillis, John (ur.). 1994. *Commemorations: The Politics of National Identity*. Princeton: Princeton University Press.
- Giuffra, Elisabetta (idr.). 1994. Mitochondrial Control Region and Protein Coding Genes Sequence Variation among Phenotypic Forms of Brown Trout *Salmo trutta* from Northern Italy. *Molecular Ecology* 3: 161–171.
- Golež Kaučič, Marjetka. 2016. Živali kot etični subjekti v ustvarjalnih opusih Jurija Detele, Miklavža Komelja in Johna Maxwella Coetzeeja ter vprašanje vegetarijanstva in veganstva. *Literatura* 28 (303/304): 192–212.
- Golež Kaučič, Marjetka. 2018a. The Lipizzaner Horse: Cultural and Natural Heritage or Free Non-Human Subjectivity? *Studia Mythologica Slavica* 21: 163–188.
- Golež Kaučič, Marjetka. 2018b. Pes v filmu: od resničnosti v fikcijo. *Traditiones* 47 (2): 117–130. DOI: 10.3986/Traditio2018470207
- Hall, Stuart. 1996. The Question of Cultural Identity. V: Stuart Hall idr. (ur.), *Modernity: An Introduction to Modern Societies*. Malden, MA: Blackwell, 595–634.
- Harvey, David. 2004. The “New” Imperialism: Accumulation by Dispossession. V: Leo Panitch in Colin Leys (ur.), *The New Imperial Challenge*. New York: Monthly Review Press (Socialist Register; 40), 63–87.
- Hobsbawm, Eric J. 2007 [1992]. *Nacije in nacionalizem po letu 1780: Program, mit in resničnost*. Ljubljana: Založba *cf.
- Hummel, Daniel J. 2017. Banal Nationalism, National Anthems, and Peace. *Peace Review* 29 (2): 225–230. Dostopno na: https://www.researchgate.net/publication/316864993_Banal_Nationalism_National_Anthems_and_Peace
- Jug, Tamara. 2002. *Genetska raznolikost soške postrvi (Salmo marmoratus) v Sloveniji*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta. Dostopno na: http://www.balkan-trout.com/pdf/Tamara_mag.pdf
- K. S. 2012. V Kobarid na festival soške postrvi. Dostopno na: <https://www.rtvsllo.si/tureavature/podobe-slovenije/v-kobarid-na-festival-soske-postrvi/290527>, 31. 8. 2012.
- Kalof, Linda in Amy Fitzgerald. 2003. Reading the Trophy: Exploring the Display of Dead Animals in Hunting Magazines. *Visual Studies* 18 (2): 112–122. DOI: 10.1080/14725860310001631985
- Kosi, Jernej. 2016. *Kako je nastal slovenski narod: Začetki slovenskega nacionalnega gibanja v prvi polovici 19. stoletja*. Ljubljana: Sophia.
- Kolsto, Pal. 2006. National Symbols as Signs of Unity and Division. *Ethnic and Racial Studies* 29 (4): 676–701.
- Kinološka zveza Slovenije. Kraški ovčar. Dostopno na: <http://www.kinoloska.si/kraski-ovcar/>
- Kučan, Ana. 1998. *Krajina kot nacionalni simbol*. Ljubljana: Sophia.

- Kyridis, Argyris (idr.). 2009. Nationalism through state constructed national symbols. The case of the national anthems. *The International Journal of Interdisciplinary Social Sciences* 4 (6): 1–14.
- Lovelock, Brent. 2015. Troubled-Shooting: The Ethics of Helicopter-assisted Guided Trophy Hunting by Tourists for Tahr. V: Kevin Markwell (ur.), *Animals as Tourism: Understanding Diverse Relationships*. Bristol: Chanel View Publications, 91–105.
- MacDonald, Kenneth Ian. 2011 [2010]. The Devil is in the (Bio)diversity: Private Sector »Engagement« and the Restructuring of Biodiversity Conservation. V: Brockington, Dan in Rosaleen Duffy (ur.), *Capitalism and Conservation*. Malden: Wiley-Blackwell. DOI: 10.1111/j.1467-8330.2010.00762.x
- Manea, Irina-Maria. B. n. l. What's the Point of National Symbols? *Historia*. Dostopno na: <https://www.historia.ro/sectiune/actualitate/articol/what-s-the-point-of-national-symbols>
- Mauer, Petra. 2014. Lipicanci: Naš beli ponos. *Delo in dom*, 1. 6. Dostopno na: <https://www.deloindom.si/zivalski-sosedje/lipicanci-nas-beli-ponos>
- McClintock, Anne. 1996. "No Longer in a Future Heaven": Women and Nationalism in South Africa. V: Geoff Eley in Ronald Grigor Suny (ur.), *Becoming National: A Reader*. Oxford: Oxford University Press. Dostopno na: https://dept.english.wisc.edu/amclintock/writing/Future_Heaven_article.pdf
- McCrow-Young, Ally (idr.). 2015. Framing Possums: War, Sport and Patriotism Indepictions of Brushtail Possums in New Zealand Print Media. *Animal Studies Journal* 4 (2): 29–54. Dostopno na: <https://ro.uow.edu.au/asj/vol4/iss2/3>
- Mihajlović, Novica. 2017. Hrvaška bo lipicanca dala na znamko, minister Židan pa nič. *Delo*, 17. 4. Dostopno na: <https://www.delo.si/novice/politika/hrvaska-bo-lipicanca-dala-na-znamko-minister-zidan-pa-nic.html>
- MMC RTV SLO. 2016. Preučevanje človeške ribice je za ljudi zelo pomembno. Dostopno na: <https://www.rtvsllo.si/zivalskiotok/novice/preucevanje-cloveske-ribice-je-za-ljudi-zelo-pomembno/383328>, 14. 1. 2016.
- Močnik, Blaž. 2011. »Genocid« v posoških vodah na račun soške postrvi. *Delo*, 10. 1. Dostopno na: <https://www.delo.si/druzba/panorama/genocid-v-pososkih-vodah-na-racun-soske-postrvi.html>
- Močnik, Blaž. 2016. Soška postrv ni več skrivnost za ribiče in gurmane. *Delo*, 22. 2. Dostopno na: <https://www.delo.si/prosti-cas/potovanja/soska-postrv-ni-vec-skrivnost-za-ribice-in-gurmane.html>
- Molloy, Claire. 2011. *Popular Media and Animals*. Houndmills, Basingstoke, and Hampshire: Palgrave.
- Omar, Karima. 2004. National Symbolism in Constructions of Gender: Transformed Symbols in Post-Conflict States. *Journal of Diplomacy and International Relation*. Seton Hall University: School of Diplomacy and International Relations, 49–67. Dostopno na: http://blogs.shu.edu/diplomacy-backup/files/archives/4_omar.pdf
- Orlić, Ivona. 2007. Boškarin - od težaka do izložbenog eksponata. V: Suzana Marjanić in Antonija Zaradija Kiš (ur.), *Kulturni bestijarij*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 311–332.
- Pickover, Michele. 2017. "Wild animals" as Goods, Chattel, and Perpetual Victims in Post-Apartheid South Africa. V: David Nibert (ur.), *Animal Oppression and Capitalism, Volume 2: The Oppressive and Destructive Role of Capitalism*. Santa Barbara: Praeger, 116–150.
- Pihlar, Tatjana. 2017. Lipicanci: V Sloveniji na evrskem kovancu, na Hrvaškem na priložnostni poštni znamki. *Dnevnik*, 8. 4. Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042768327>
- Povž, Meta (idr.). 1997. *Soška postrv, Salmo trutta marmoratus, Cuvier 1817, v porečju Soče v Sloveniji*. Tour du Valat.
- Praprotnik, Tadej. 1999. Nacionalna identiteta ni zapisana v genih, ampak v diskurzu. *Časopis za kritiko znanosti* 27 (197): 151–174.

- Ramšak, Lucija (idr.). 2016. *Načrt ribiškega upravljanja v soškem ribiškem območju za obdobje 2017-2022*. Spodnje Gameljne: Zavod za ribištvo Slovenije. Dostopno na: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Ribistvo/upravljanje_2017-2022/Nacrti_celinske_vode/11_Nacrt_ribiskega_upravljanja_v_soskem_RO_05092016.pdf
- Rejec, Luka. 2011. Svoj festival dobila tudi soška postrv. *SOČAsnik*, 27. 9. Dostopno na: <http://www.prc.si/socasnik/epicenter-l-xii-st-9-2011/svoj-festival-dobila-tudi-soska-postrv>
- Ribiška družina Idrija. 1996. *Ribiška družina Idrija*: Potočna in Soška postrv. Dostopno na: <http://rd-idrija.si/wordpress/sl/homepage/zgodovina/potocna-in-soska-postrv/>
- Singer, Peter. 2002 [1975]. *Animal Liberation*. New York: HarperCollins Publishers.
- Sket, Boris. 2011. Ali je soška postrv (posebna) vrsta? *Delo*, 16. 6. Dostopno na: <https://www.delo.si/druzba/znanost/ali-je-soska-postrv-posebna-vrsta.html>
- Smith, Anthony D. 1998. *Nationalism and Modernism. A Critical Survey of Recent Theories of Nations and Nationalism*. London in New York: Routledge.
- Smith, Anthony D. 2001. *Nationalism: Theory, Ideology, History*. Cambridge: Polity Press.
- Smith, Anthony D. 2009. *Ethno-symbolism and Nationalism: A Cultural Approach*. New York: Routledge.
- Steiner, Gary. 2005. *Antropocentrism and Its Discontents: The Moral Status of Animals in the History of Western Philosophy*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Steiner, Gary. 2008. *Animals and the Moral Community: Mental Life, Moral Status, and Kinship*. New York: Columbia University Press.
- Stibbe, Arran. 2001. Language, Power and the Social Construction of Animals. *Society & Animals* 9 (2): 145–161.
- Šoštarič, Marjeta. 2012. Nacionalni program za zaščito kranjske čebele. *Delo*, 10. 1. Dostopno na: <https://www.delo.si/gospodarstvo/makromonitor/nacionalni-program-za-zascito-kranjske-cebele.html>
- Štih, Peter. 2006. Miti in stereotipi v podobi starejše slovenske nacionalne zgodovine. V: Mitja Ferenc in Branka Petkovšek (ur.), *Mitsko in stereotipno v slovenskem pogledu na zgodovino: Zbornik 33. zborovanja ZZDS*. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 25–47.
- Taylor, Nik in Richard Twine. 2014. Introduction: Locating the 'Critical' in Critical Animal Studies. V: Nik Taylor in Richard Twine (ur.), *The Rise of Critical Animal Studies*. London in New York: Routledge, 1–15.
- Van Ginderachter, Maarten. 2009. Contesting national symbols. Belgian belle époque socialism between rejection and appropriation. *Social History* 34 (1): 55–73.
- Vezovnik, Andreja. 2009. *Diskurz*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV (Knjižna zbirka Psihologija vsakdanjega življenja).
- Wodak, Ruth (idr., ur.). 2009 (1999). *The Discursive Construction of National Identity*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

BANAL NATIONALISM, NATIONAL SYMBOLS, AND THE CONCEPT OF NATIVE SPECIES

The use of national symbols contributes to consolidating the idea of the nation as a precisely identifiable and homogeneous reality and implicitly establishes a dividing line between »our« and »foreign« national communities. After the emergence of nation-states, each national government, in its efforts to establish social cohesion, has also adopted its own set of symbols, and in the process of shaping national symbolism the majority of nation-states have also assigned national significance to many, especially native animal species. By assigning them the status of "nationhood", these animals are incorporated into the imagery of national symbolism; the potential for recognizing their intrinsic value is diminished, as they acquire national value, which is determined by the interests of building and maintaining national states. They appear as reminders of national identity, as a means of bonding which strengthens unity between the members of the community, which we perceive as a modern national community, or as signifiers of national differences. At the same time, they disappear as the subjects of their own lives.

The programs of native species conservation derive from specific historical contexts; it is also no coincidence that, for example, the project of repopulation of the marble trout, which was selected for the case study, began in Slovenia in 1993, i.e. after the establishment of the nation-state and the neoliberal shift in the socio-economic system. When Slovenia as a newly formed state adopted a new capitalist future, and the regional communities became involved in new forms of economic development, the fishing families of the Posočje turned the damaged habitats of marble trout into an opportunity for further commodification.

The project of the repopulation of marble trout establishes a speciesistic division between the trout of various species and maintains the existing trans-species hierarchy. In the discourse of marble trout conservation, brown trout and hybrids are considered as objects that need to be removed or exterminated. Destroying the lives of brown trout and hybrids, and consequently populations, i.e. species cleansing, is based on the genetic normative: a certain genetic structure becomes the basis for establishing a dividing line between native and non-native trout, i.e. between the presumably superior and inferior fish species.

Although the status of »superior animals« has been assigned to marble trout on the sociozoological scale, this position simply determines usefulness values, ie. values determined by humans according to how they perceive their usefulness for their own (national, economic, tourist, etc.) purposes. This is also why the practical moral implications of our perception of the marble trout range are shaped around (new) forms of commodification. Since the prevailing ideological context of the project of marble trout conservation consolidates the belief that the attribution of economic value to animals is key to a successful conservation project, the project of the repopulation of marble trout has no potential to protect the interests of individual animals.